

**Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка**

**Кафедра археології, спеціальних історичних
і правознавчих дисциплін**

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Спеціальні історичні дисципліни, українська.
Викладач	Гуцал Віталій Анатолійович, доцент
Профайл викладачів	https://kaf-asipd.kpnu.edu.ua/?page_id=319
E-mail:	dpoasukam@gmail.com
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.kpnu.edu.ua/course/view.php?id=968
Консультації	Відповідно до графіку індивідуальних консультацій, що розміщений на інформаційному стенді кафедри архівознавства, спеціальних історичних та правознавчих дисциплін: щопонеділка 13:30 – 14:30.

2. Анотація до курсу

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Спеціальні історичні дисципліни» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Історія» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 032 Історія та археологія галузі знань 03 Гуманітарні науки

Спеціальні історичні дисципліни це комплекс джерелознавчих галузей історичної науки, що вивчають окремі види історичних джерел і розробляють теоретичні та методологічні засади їх досліджень. Кожне із джерел попередньо повинно бути вивчене як зі сторони його походження, так із сторони його змісту. Спеціальні історичні дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми підготовки **бакалавра** дають історику різноманітні прийоми вивчення і використання джерела. Кожна із історичних дисциплін має свою специфіку, розробляє на своєму матеріалі теоретичні питання і методи, без освоєння яких студент-історик не може успішно оволодівати історичними знаннями, тим більше, що на сучасному етапі розвитку, під впливом швидкої диференціації і інтеграції дисциплін, переоцінок багатьох позицій минулого, шлях пізнання історії ускладнився. Час вимагає переосмислення багатьох уже відомих науці і осмислення нових раніше забутих чи прихованих від дослідника документів. В зв'язку з тим зростає роль і значення даного курсу.

3. Мета та цілі курсу

Метою викладання дисципліни є знайомство студентів із розуміння того, що собою являють такі предмети як хронологія, палеографія, нумізматика, метрологія, сфрагістика, ономастика і методика археологічних досліджень

Завдання дисципліни полягає у тому, щоби:

- навчити студентів розуміти сутність і призначення дисципліни «Спеціальні історичні дисципліни»;
- знати основні системи рахунку часу народів світу, вміти перекладати дати з давніх на сучасну календарну систему;
- орієнтуватися в способах вимірювання, які побутували в країнах старого світу знати методику перекладу давніх мір на сучасні;
- ознайомити з найбільш важливими зовнішніми ознаками письмових пам'яток;
- розуміти головні тенденції розвитку грошової системи;
- знати особливості сфрагістичних знаків;
- розуміти особливості походження назв об'єктів історичного пізнання.
- мати уявлення про сучасні методи дослідження археологічних пам'яток;

Цілі курсу:

1. Спонукає студентів до глибокого усвідомлення місця, сутності і призначення курсу «Спеціальні історичні дисципліни».

2. Донести розуміння того, що собою являють такі предмети як хронологія, палеографія, нумізматика, метрологія, сфрагістика і методика археологічних досліджень, яка їхня роль в роботі дослідника над історичними джерелами.

3. Сформувати навички історичного мислення, політичної культури, зацікавлення їх у поглибленні і розширенні державознавчого та історичного світогляду;

4. Формат курсу

Стандартний курс (очний, заочний).

5. Результати навчання

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.	
	ЗК 05	Здатність до пошуку та аналізу інформації з досліджуваної проблеми з різних джерел.
Загальні компетентності	ЗК 06	Здатність робити смислові узагальнення та

		висновки, виявляти в інформаційних даних і концептах хиби й вразливі місця, суперечності та неповноту аргументації.
	ЗК 09	Здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях, використовувати ввічливі форми звернення до опонента, концентруватися на значущих складових судження, не переходячи на особистості.
	ЗК 13	Аналіз та інтерпретація гуманітарного тексту: здатність виокремити та відтворити смислову структуру тексту, оцінити рівень аргументації, виділити продуктивні ідеї.
	ЗК 14	Навички написання аналітичних і публіцистичних гуманітарних текстів, реферування, створення систематизованих оглядів спеціальної літератури. Дотримання стандартів академічного оформлення тексту.
	ЗК 15	Інтелектуальне сумління, чесність у своїй справі та уникання симуляцій, плагіату й інших виявів академічної недоброчесності.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	ФК 02	Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.
	ФК 07	Здатність відшуковувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).
	ФК 08	Здатність використовувати релевантні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.
	ФК 12	Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.
	ФК 13	Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.
	ФК 15	Здатність здійснювати та організовувати археологічну діяльність.
	ФК 16	Здатність робити відбір та прийняття на збереження артефактів і документів у відповідності до нормативів, організовувати археологічну діяльність, роботу в архівах та музеях, державних наукових та науково-дослідних установах у відповідності з прийнятими правилами та нормами.

Програмні результати навчання	ПРН 03	Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі
	ПРН 05	Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.
	ПРН 07	Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.
	ПРН 09	Мати навички організації практичного вирішення питань історичної пам'яті та охорони матеріальної й нематеріальної культурної спадщини України.
	ПРН 13	Використовувати знання спеціальних історичних дисциплін при характеристиці історичних фактів.
	ПРН 19	Володіти навичками організації науково-дослідної роботи.

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу
	денна форма навчання
Освітня програма, спеціальність	32 Історія та археологія галузі знань 03 Гуманітарні науки
Рік навчання/ рік викладання	2023-2024/2023
Семестр вивчення	Перший
нормативна/вибіркова	Нормативна
Кількість кредитів ЄКТС	5 кредитів ЄКТС
Загальний обсяг годин	150 год.
Кількість годин навчальних занять	74 год.
Лекційні заняття	36 год.
Практичні заняття	38 год.
Самостійна інд. Робота	76 год.
Форма підсумкового контролю	Екзамен

7. Пререквізити курсу

Вивчення курсу «Спеціальні історичні дисципліни» передбачає базові знання у студентів, які вони отримали у школі вивчаючи «Історію України», «Українську літературу» та «Правознавство»..

8. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Вивчення курсу потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення: проектор та ноутбук/персональний комп'ютер для презентацій у форматі MS Power Point, перегляду відеоматеріалів.

9. Політика курсу

Письмові роботи. Передбачається, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (реферат, модульна контрольна робота).

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідування занять. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених планом.

Література.

Уся література, яку студенти не можуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам! Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

10. Система оцінювання та вимоги

Рівень засвоєння предмету «Спеціальні історичні дисципліни» визначається за наступними умовами:

1. Допуск до підсумкового контролю (25 -60 балів) може бути тоді, коли студент був присутнім на лекційних заняттях, активним на семінарських заняттях впродовж семестру, виконував усі види інших робіт, передбачених навчальним планом з цієї дисципліни.

2. При наявності допуску студент може скласти екзамен, який оцінюється у 26 - 40 балів (максимально) :

26 – 30 балів (початковий рівень). Студент володіє початковими знаннями з спеціальних історичних дисциплін, знає близько третини навчального матеріалу, здатний його відтворити. Проте слабо орієнтується в поняттях, визначеннях, а самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає певні труднощі.

31 – 35 балів (середній рівень). Студент добре володіє вивченим матеріалом, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить логічні

висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації. Подається чітке тлумачення понять, категорій, а самостійне опрацювання матеріалу не викликає труднощів. Виконуються прості творчі завдання з спеціальних історичних дисциплін.

36 – 40 балів (високий рівень). Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності з спеціальних історичних дисциплін. Використовується широкий арсенал засобів для доведення своєї думки. Логічно і творчо викладається матеріал в усній та письмовій формі.

Критерії та норми поточного оцінювання знань, умінь і навичок студентів з навчальної дисципліни. Розподіл балів, які отримують студенти:

1-3 бали (початковий рівень). Студент володіє матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними. Слабко усвідомлюється мета навчально-пізнавальної діяльності, даються відповіді лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні».

4-6 балів (середній рівень). Студент володіє початковими знаннями з антропології, знає близько половини навчального матеріалу, здатний його відтворити. Проте слабко орієнтується в поняттях, визначеннях, а самостійне опрацювання навчального матеріалу з історії первісного суспільства викликає певні труднощі.

7-9 балів (достатній рівень). Студент вільно володіє вивченим матеріалом, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить логічні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації. Подається чітке тлумачення понять, категорій з історії первісного суспільства, а самостійне опрацювання матеріалу не викликає труднощів. Виконуються прості творчі завдання з історії первісного суспільства.

10-12 балів (високий рівень). Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності з історії первісного суспільства. Використовується широкий арсенал засобів для доведення своєї думки. Логічно і творчо викладається матеріал з історії первісного суспільства в усній та письмовій формі.

Базова література до дисципліни:

1. Бондаренко Г.В. Спеціальні (допоміжні) історичні дисципліни. Луцьк, 1997
2. Гуцал А. Ф. Давні календарі, міри, монети та письмо. Кам'янець-Подільський, Оіюм; 2006.2010 с.
3. Історична наука: Термінологічний і понятійний довідник: Навчальний посібник. К., 2002. 320 с.
4. Спеціальні історичні дисципліни: Навч. посібник / За ред. В.О.Замлинського, М.Ф. Дмитрієнко. – К.: НКМ ВО, 1992. – С. 350 с.

5. Савчин М.С. Допоміжні історичні дисципліни. Дрогобич, 1995.
6. Спеціальні історичні дисципліни : довідник : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / І.Н. Войцехівська (кер. авт. кол.), В.В. Томазов, М.Ф. Дмитрієнко та інші. – К. : Либідь, 2008. – 520 с.
7. Яременко М. Спеціальні історичні дисципліни: Навчальний посібник. К., 2010